

Etnologija skozi *camero obscuro*

Kot vemo, je skrivnost fotografske preslikave v na glavo obrnjeni zrcalni podobi dejanskosti. Toda "oko" fotografske kamere zmeraj ujame le del dejanskosti in jo iz minevajočega toka časa ujame v brezčasje. Tisto, kar "vidi" kamera, je praviloma le tisto, kar tisti, ki pritiska na sprožilec, *ve*. Šele v trenutku, ko se na razvitem papirju prikaže tudi nekaj, česar fotograf ni *vedel*, ko je pritiskal na sprožilec, je mogoče govoriti o fotografiji kot o tistem avtonomnem mediju, ki prinaša presežno vednost. Zato je ponovno odkrivanje neskončne povednosti v brezčasje ujetih podob dovolj vznemirljivo, da si zasluži našo pozornost. V času, ko se dobra stara fotografija umika pred videom in digitalno zamrznjenimi podobami v vse bolj zmogljivih spominskih kapacitetah trdih diskov in laserskih plošč, je premislek o etnološki uporabnosti klasične fotografije toliko bolj na mestu. Še posebej zato, ker je dobra stara fotografija (kljub morebitnim retušam) avtentična, medtem ko bodo digitalne podobe vse bolj prikazovale mešanico resničnega in navideznega sveta.

Uporaba fotografije je za etnologa tako samoumevna kot uporaba terenskih zapiskov, toda teoretska refleksija njenih zmogljivosti in omejitev krepko zaostaja za našo terensko prakso. S članki, ki jih prinaša pričujoča številka Glasnika, poskušamo vsaj deloma zmanjšati ta zaostanek in upamo, da bo spodbudila nadaljnjo razpravo o tehničnih pripomočkih pri etnološkem delu.

Za etnološko početje pa ni zanimiva samo metonimična razsežnost fotografskega početja, torej "dostopnost" in prisvajanje zrcalne podobe sveta in posameznih drobcev "zamrznjenega" časa. Proces fotografiranja in uporabe fotografije lahko - metaforično - ponazarja tudi temeljno etnografsko dejavnost etnologov in antropologov. Mar ne opisujemo le tega, kar *verno*? In kadar se nam prikrade v terenske zvezke ali v etnografska poročila "presežna vednost", se to zgodi mimo naše volje. Etnografska poročila so zrcalne podobe resničnosti, zamejeni izseki dejanskega doživljanja sveta, v besede ujeta življenja posameznikov in skupin ter njihovih stvarnih proizvodov. Etnograf je *camera obscura* človeštva.

Tudi celuloidni film je dolg niz fotografij, gibljiva fotografija. Ob stoti obletnici filma in ob štirideseti obletnici etnološkega filma na Slovenskem je Avdiovizualni laboratorij pri ZRC SAZU pripravil dvodnevni posvet. Z objavo uvodnih misli Naška Križnarja vas opozarjamo na načrtovan izid zbornika ob tem posvetu.

Zaradi objektivnih in subjektivnih razlogov smo se odločili, da bomo tudi letos izdali dvojno številko. Prispevkov je dovolj, denarja pa, kot zmeraj, premalo. S tem pač ponovno ne bomo mogli izpolniti načrta o rednem četrletnem izhajanju, vendar pa se nam za prihodnje leto že vsaj nekoliko "jasnijo vremena". V načrtu je namreč nekaj projektov, ki bodo zanimivi ne le za etnologue in etnologinje, temveč za, če naj uporabim izlizano frazo, širšo družbeno skupnost. Seveda ste vsi skupaj vabljeni k sodelovanju s svojimi prispevki (ali vsaj z mnenji, sugestijami in drugimi zamislimi) za tematske številke, ki bodo obravnavale *etnologijo Ljubljane* (naš prispevek k evropskemu mesecu kulture), *Slovence zunaj Slovenije* in *aplikativno etnologijo*.

Po septembrskem občnem zboru Slovenskega etnološkega društva bo verjetno bolj jasno, kakšna bo nadaljnja usoda in vsebina Glasnika, v vsakem primeru pa se že v naslednjem letu obetajo določene spremembe, s katerimi bomo poskušali še bolj določno izpeljati začrtano vizijo povezovalnega Glasnika. Glasnika, v katerem bo etnološka stroka našla polje odprte diskusije brez nepotrebnih diskvalifikacij, "napadov" in "obramb", Glasnika, ki bo spodbujal kreativnost skozi hvalo in kritiko (recenzije knjig, razstav in drugih javnih rezultatov dejavnosti slovenskih etnologov in etnologinj) ter se trudil prebiti pregrade lastne zaprtosti in samozadostnosti. Zaradi zelo neprijetnega občutka ob objavljanju "napadov" in "obramb" urednika in uredniški odbor srčno upamo, da se sholastični boji med sodobnimi nominalisti in realisti vendarle končujejo brez uporabe Occhamovske cenzure ter da je pisemce, poslano z drugega konca sveta, zadnje iz serije "Al prav se piše"...

Potreba po stalnem in neizproslem reflektiranju lastnega početja je *sine qua non* vsake znanosti. Toda obenem je treba vedeti, da je znanost sama še kaj drugega kot vsota znanstvenikov, ki jo "ustvarjajo". Včasih se je potrebno za ponovno osvetlitev določenega problema ozreti tudi daleč nazaj v preteklost, včasih nam pomaga ščepec soli, pogosto pa nam ne moreta pomagati niti čira-čara paradigmatiziranja niti hokus-pokus čebelje pridnosti. V vsakem primeru teče voz znanosti bistveno lažje, če je dobro naoljen. Zato - še posebej starejše - kolege in kolegice ponovno pozivam, da po svojih močeh sodelujejo pri oblikovanju vsebinske podobe Glasnika s svojimi znanstvenimi in strokovnimi prispevki.

Ne strinjam se s tistimi, ki mislijo, da etnologija boleha za permanentno krizo identitete. Nasprotno. Etnologija je ena od najvitalnejših ved na Slovenskem in dokler bo razširjala svoje lovke na vse strani, se ni bati za njen obstoj in preživetje. Pravi čudež je, da kljub videzu vsestranskih razprtij veda napreduje v galopu. Zato, seveda, ker je število etnologov in etnologinj že zdavnaj preseglo tisto mejo, pri kateri bi bilo mogoče (še manj pa potrebno) ohranjati monolitno strukturo vede. Pri sedemindvajsetih (27!) izdanih monografijah letno in treh (in pol) periodičnih publikacijah zares ni razlogov za jadikovanje.

Le malokdo še lahko ima celoten uvid v tekočo etnološko produkcijo, še posebej pereč problem pa je distribucija knjig. Knjigarne so sicer naklonjene etnološki publicistiki, toda, kot se za dobre trgovce spodobi, zanima jih predvsem tista "roba", ki gre dobro v promet (da ne govorimo o robi, ki jo producirajo ljubiteljski "narodopisci" in je praviloma stroki v sramoto). Nekaj poljudnih etnoloških del je sicer doseglo neverjetne naklade, zato pa zahtevnejša dela v manjših nakladah težko najdejo kupce. Morda bi zato pri Društvu kazalo ustanoviti poseben center za distribucijo etnoloških del. Za zdaj je še najbolj zanesljiv način, da naročite knjige pri avtorjih del, ki jih recenziramo v Glasniku, ti pa bodo naročila posredovali izdajateljem. Posredujte nam tudi vaše izkušnje pri posredovanju in prodaji vaših del ter o knjigarnah in drugih javnih prostorih, v katerih bi bilo mogoče prodajati etnološka dela, pa zanje izdajatelji ne vedo. Vprašanja javne prezentacije etnoloških del in etnologije kot stroke pa seveda daleč presegajo meje pričujočega pisanja.